

נראדה אור

פרשת וארא תשפ"ד
גליון רו שנה ה

באור רבוה"ק מלעכוויטש קודיענו

{ שניני אור }

בשבת שעברה בעת רעוא דרעוין השמייע כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א דברות אש אודות חובת ההתרחקות מפגעני הטכנולוגיה (נדפס בס"ד כאן בגליון). אדמו"ר שליט"א הדגיש בדבריו כי אמנם ב"ה כמעט שאין לציבור שייכות ישירה לדברים, אך למרות זאת יש לעורר עליהם כדרך מורזין למורזין, מגודל המכשלה הקיימת לדאבוננו כיום בעניינים אלו.

הוסיף אדמו"ר שליט"א שמטרת הדברים גם כדי לתת לנו כלים לחזק כאלו שעדיין אינם מודעים לגודל הנזק שבדבר. להסביר להם בדרכי נועם כמה טוב ויפה לחיות חיים רוחניים יותר – מצות ואהבת את ה' אלקיך היא הרי מצוה על כל יהודי ולא רק נחלת יחידי סגולה.

כפי שתמיד מצריך אדמו"ר שליט"א להביט גבוה יותר על כל ענין, גם בדברים אלו מבט שונה ונעלה יותר על סוגיית ההתרחקות מפגעני הזמן. אם ההבנה הפשוטה שיש כאן עבודת סור מרע בלבד – צא טמא תאמר לו, מאיר אדמו"ר שליט"א ששורש הדבר הוא בעצם רצוננו לחיות חיים מסוג אחר – חיים בו הלב מתרגש ומתמלא מ'זאהבת את ה' אלקיך' ולא מעניינים פחותים ושפלים.

ומדוע כה נחוץ לדעת זאת – כי אם מביטים רק על חלק הסור מרע, קשה לפעמים לקבל עוד איסור ועוד איסור – עוד פרט ועוד פרט, כדברי אדמו"ר שליט"א – צו לצו קו לקו. אך כאשר המבט הוא שהננו בוחרים בחיים נעלים יותר, הרי שכל התרחקות מהטעון ריחוק, הוא בעצם התקרבות לצד השני – היפה יותר. עוד זאת במה ששח אדמו"ר שליט"א בסיום דברות הקודש על הנחיצות שלא להרגיש נמיכות הרוח כלפי אלו שאינם שמורים די הצורך, לעמוד מולם בהרגשה של יגבה לבו בדרכי ה' – גאים בכך שחינו נראים אחרת.

גם זאת תלוי מאד בצורת המבט על הנושא – אם נתהלך בהרגשה שיתכן ובכל זאת הננו מפסידים משהו, אבל מה אעשה ויוצרי גזר עלי, יקשה עלינו להרגיש גאווה מול כאלו שאינם מתנהגים כך. אך כאשר נדע שמלבד האיסור החמור שודאי קיים, יש כאן בחירה ורצון להיחלץ מהשעבוד המוחלט לרצונות הגוף ולחיות חיים יפים יותר של הייטב בעיני ה', לא נרגיש נחיתות כלפי אלו שאינם מצליחים לחיות כך.

לכשתמצי לומר זו הגישה החסידיים לעבודת ההתקדשות והטהרה מכל השייך לצד שאינו טוב – אין כאן אנחה על הקושי לעזוב מה שהלב חושק, אדרבה – שמחה היא לנו בכל התנורות המקדמת אותנו בצעד נוסף לטוב האמיתי – טעמו וראו.

{ זברות קודש }

גאולת מדת החסד והאהבה מגלות מצרים

ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך'. ובהתבוננות זו יבוא מאהבת תאוות הגוף לאהבת הבורא.

ואף כי נתבאר בספ"ק (ראה יושר דברי אמת א' ז') שאין דרך זו אלא דרך צדיקים שאין שייכים מצד עצמם לאהבות גשמיות, אבל מי שעדיין שייך לזה מצד נפשו סכנה לו לילך בדרך זו, מכל מקום אף ביד כל אדם הכח להפך אהבות הגוף לאהבת השם יתברך. על ידי שיגביר בקרבו אהבת היוצר בכל עת וביותר בעת עבודתו, שיעסוק בתורה ותפלה וקיום המצוות מתוך חיות והתעוררות הלב לאהבתו יתברך, בזה יגביר בנפשו אהבת השם יתברך על אהבת החומר.

כגון בבואו לעמוד בתפלה יתבונן מקודם לעורר בנפשו אהבת ה', כדכתיב (תהלים ה' ח) 'ואני ברוב חסדך אבוא ביתך', חסדך הוא מדת האהבה מדת אברהם אבינו שתיקן תפלת שחרית, ומתוך התעוררות לבו לאהבת ה' יעמוד לפניו בתפלה. וכן בבואו לברך ברכת הנהנין היא זה מתוך אהבה, שלא יביט רק בחלק הלבוש הגשמי שבמאכל אלא במקור השפע ובמשפיע, ויתבונן שעתה משפיע לו השם יתברך מזון ומחיה בטובו וחסדו ובזה יתעורר לאהבתו יתברך. ועל ידי שתהא עבודתו מתוך אהבה תתבטל בנפשו אהבת החומר מפני אהבת השם יתברך.

יש זמנים שצריך לכופף עצמו לטוב האויות

אמנם לאו כל העיתים שוים ויש זמנים שאין הלב מתעורר לאהבת ה' ואזי צריך לכופף עצמו שלא להמשך אחר אהבת החומר, כדרך מאמר הס"ק מלעכוויטש משכהו לבית המדרש (קידושין ב:) – לבית המדרש, כלומר למקום שמתגברים ודורסים על היצר. לא מבעיא בענייני אהבה נגד רצונו יתברך ל"ע, אלא אף בענייני היתר ירוס היצר המבקש להמשיכו אחר תאוות הגוף, אף אם עתה אין לבו נתעורר לאהבת ה'.

כעובדה הידועה אצל המגיד ממעורטש ז"ע שהתאונן אדם לפניו על מחשבות שאינם טובות, שלחו המגיד לזי"אמיר להרה"ק בעל אור המאיר, הגיע האיש לבית הרה"ק בעוד לילה ודפק על דלת הבית, אמנם במשך זמן רב לא הכניסו לביתו. אחר כך אמר לו שרצה להראותו שבביתו הוא הבעל הבית, מי שחפץ להכניס לביתו מניס ומי שאינו חפץ משאירו בחוץ. בדרך זו צריך היהודי להתגבר על יצרו, לומר לו שהוא בעל הבית על עצמו והוא יחליט אלו מחשבות להכניס במחו ולבו ואלו מעשים לעשות באבריו, ולא יתפתה להשתמש במדת האהבה שלא כרצונו יתברך.

המשך בעמוד הבא >>>

ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך הברד כבד מאד וגו' (ט, כד). ברש"י נס בתוך נס האש והברד מעורבין והברד מים הוא ולעשות רצון קונם עשו שלום ביניהם.

יש לבאר בדרך העבודה כי הבורא יתברך ברא עשר ספירות שבהם מנהיג כל העולמות עמין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין, וכל כחות נפש האדם מעשר ספירות אלו, ועבודת היהודי בכל ימי חייו להטות כל המדות להיות תחת יד הקדושה, שישתמש בכל כחות נפשו כרצונו יתברך.

יציאת המדות מגלות מצרים על ידי המכות

לזה הביא הקב"ה עשר מכות על מצרים, כי בהיות בני ישראל משועבדים להם היו כל המדות בגלות תחת קלי מצרים, ועל ידי עשר מכות יצאו כל עשר מדות מתחת יד הקל"י אל הקדושה. כנאמר (מ"ח, מ"ח) 'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ' (ט, ד), שאף כי בהיות המדות בעולם החומרי ובאדם חומרי אין נגלה בהם חיותו יתברך ובאפשרי להשתמש בהם לענייני עוה"ז, על ידי המכות באו לצד הקדושה ונגלה בהם חיותו יתברך. וכן הוא בעת מתגבר היהודי לשעבד כחות נפשו להשם יתברך, שעל ידי זה מתקדשים מדותיו ונגלה לו חיותו יתברך הנסתר בהם.

והנה סדר יציאת המדות מקל"י מצרים על ידי המכות היה מתתא לעילא, במכת דם יצאה מדת המלכות במכת צפרדע יסוד וכו' עד לספירת הכתר במכת בכורות (זה"ק שמות כט), ונמצא שבמכת ברד יצאה מדת החסד מתחת יד הקל"י.

ענין מדה זו הוא האהבה ועבודת היהודי להביא אהבתו תחת יד הקדושה לאהבה את ה', ומכאן אהבת הבורא אוהב את ישראל ודורש תמיד טובת חבריו וגומל טוב וחסד עם כל איש ישראל. אמנם עבודה גדולה היא שתהא מדה זו תחת יד הקדושה, כדאייתא בזוה"ק שבמדה זו מתגבר היצר ביותר שתהא תחת יד הקל"י ל"ע לאהוב עניינים אחרים, ובזה נתהפך החסד שתחת שיטיב עם אחרים מטיב עם גופו החומרי, וצריך האדם להתגברות גדולה לייחד אהבתו להשם יתברך ולעבודתו לא תפול לעניינים זרים ל"ע.

להגביר אהבת הבורא על אהבת החומר

הדרך שיוכל האדם להתגבר על יצרו במדת החסד, כמאמר רז"ל (קידושין ב:) אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, שעל ידי התורה נכנע כח היצר. אמנם למעשה שני אופנים יש היאך לבטל ממנו אהבות שלא מצד הקדושה, האחד כדאייתא בספרי תלמידי בעש"ט (ראה מאור עינים ריש פרשת בראשית) שבעת נתעורר בו אהבה רעה ל"ע, יתבונן בדעתו לתכלית מה ברא הקב"ה מדת האהבה וכי בכדי שישתמש בה לטנף עצמו בעניינים שפלים, הלא תכלית בריאתה שידבק עצמו בשורש האהבה שהוא אהבת ה' – 'ואהבת את

רמז שני אופני ההתגברות במכת ברד

זהו ענין האש והמים שהיו במכת ברד, כי במכה זו יצאה מדת החסד מצד הקלי' לצד הקדושה, כפי שהיו כל המכות 'גוף' למצרים 'רפוא' לישראל (ישעיהו יט כב; זוה"ק וארא לו), ונרמז באופן המכה שני האופנים לבטל האהבה שמצד היצר. המים מורה על אהבה ושורש מדת האהבה מהתוה"ק, והוא

לאהבת ה', או שיש לו לכוף עצמו לבטל מלבו אהבת החומר בבחינת 'תרמוס כפיר ותנין' (תהלים צא, ג). יעזור השם יתברך שנזכה להתגבר על כל הנסיונות והמניעות, בפרט במה שמתגברים הכחות שכנגד דורות האחרונים, וכימי צאתנו מארץ מצרים יראנו נפלאות לגלות כבוד מלכותו עלינו בכל המדות ונזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

וארא תשפ"א, רעוא דרעיון

רמז על הכנעת אהבה דקלי' על ידי התעוררות הלב לאהבתו יתברך בעסק התורה והעבודה. ואש מורה על מדת הגבורה והוא רמז על הכנעת אהבה גשמית בעת שאין מתעורר לבו לאהבת ה', שיש לו להתגבר על יצרו ולעצור גופו מליך אחר תאוותו.

בענין זה צריך האדם להעמיד עצמו תמיד באבן הבוחן, לידע אם יכול עתה לבטל אהבת הגוף על ידי התעוררות

מאורי אור

פרשת וארא באור רבותינו

הארת עניני החומר באור השבת

עיקר הקדושה בשבת בעניני הרשות

בסעודה ג' בשבת קודש אחרון של פסח תיכף כאשר גמר ר' נח גארדאן לומר חרוז 'קדש היא לכם' (זמר ברוך קל עליין), תיכף אמר, וזה סימן שאינו מכין מקודם מה לומר, רק באותו רגע עולה על זכרונו, ונתחדש אצלו חידושי תורה בזה השעה כמו הצדיקים הגדולים, וז"ל קדש היא לכם שבת המלכה, על דרך שאמרו חז"ל (פסחים סח): ביום טוב חציו לה' וחציו לכם, אבל בשבת קודש גם הלכם קדש הוא. ועיקר הקדושה בשבת קודש הוא בהלכם.

'אל תוך בתיכם להניח ברכה', היינו התוך של תיבת בתיכם היינו אותיות תי"כ, שגימטריא ת"ל, היינו ה' פעמים אלה"ם סוד ה' גבורות. וזה פירושו שהלכם של שבת קודש ממתיק כל הדינים. וזה אל תוך בתיכם, היינו ה' פעמים אלה"ם להניח ברכה. ודפח"ח.

אמרי יעקב (תרי"ג)

עבודת לחם הפנים בזמן הזה

נזמין לה השתא בפתורא חדתא (זמר אומר שבבחין לליל שבת).

איתא באמרי יעקב עה"פ (כה ל) 'ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד', שצריך לעסוק בעניני גשמיות באופן שלא יפרד מדבקותו בהשם יתברך, וזהו 'ונתת על השלחן לחם' שיעסוק בכל ענינים הנקראים לחם, בבחינת 'פנים לפני תמיד' בדבקות בו יתברך - בחינת פנים בפנים.

לפי זה יש לומר כי אמרו חז"ל (בראשית רבה יא ב) אינו דומה מאור פניו של אדם בשבת למאור פניו בימות החול, וכיון שזוכה באור השבת למאור פנים יש לו תוספת כח לעמוד בעסקו בעניני החומר בבחינת פנים בפנים, כדאיתא שהשבת נקראת ברית כדכתיב (לא טו) 'לעשות את השבת לדורותם ברית עולם'. וזהו ענין נתינת לחם הפנים על השלחן בשבת, שבסעודות שבת וכל עניני לחם בשבת יש ביותר בחינת פנים בדבקות בהשם יתברך.

זהו 'נזמין לה השתא בפתורא חדתא', שעל ידי מאור פניו בשבת זוכה לאור חדש בשלחנו בבחינת פנים בפנים, ואף כל עניני הגשמיות מימות החול שלא היו בשלמות הראוי מתעלים ונתחדש דבקותם בהשם יתברך על ידי קדושת שבת.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, וארא תשפ"א, ליל שבת, יוד"ק מרן אדמו"ר הצעיר זי"ע

מה שליט על הלב והכבד על ידי תורה ושבת

כה אמר ה' בזאת תדע כי אני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאור ונהפכו לדם (זי).

איתא באמרי יעקב 'זאת' מורה על התורה הקדושה כדכתיב (דברים ד מד) 'זאת התורה', שעל ידי התורה זוכה לאמונה ויודע במציאות ה', אבל פרעה שלא רצה שיעסקו בתורה ויבואו לאמונה נאמר בו (ז, כז) 'ולא שת לבו גם לזאת'.

בדרך זו יש לפרש 'זאת' מורה על 'שבת קודש המתאחדת בתורתך', כי ז' רומז על יום השביעי - שבת, א-ת רומז על אותיות התורה. וכן 'זאת' מורה על בחינת מלכות כידוע (זוה"ק בראשית צג): ושבת הוא בחינת מלכות, וכן תורה ובעיקר תורה שבעל פה בחינת מלכות, כדאיתא בפתח אליהו מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. ועל ידי העסק בתורה שבע"פ בשבת זוכה להכיר מלכותו יתברך בעולם.

לכך נרמז ענין זה דייקא במכת דם, כי בהיות ישראל במצרים היו כל מדותיהם בגלות ובכל מכה שבאה על מצרים יצאה מדת אחת מתחת יד מצרים אל הקדושה, כסדר המדות מתתא לעילא. נמצא שבמכת דם יצאה מדת המלכות מהגלות.

זהו דכתיב במכת דם (פסוק זי) 'ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה' וגו', דאיתא מצדיקים ומרגלא בפומיה דמרן אדמו"ר הזקן זי"ע מלך אותיות מח לב כבד, כי הכבד הוא מקום רתיחת הדמים ומקור התאוות והלב מקום המדות וההרגשים, ועל ידי שמכיר במלכות ה' משליט המח על הלב והכבד ואינו נמשך אחר תאוות החומר.

על זה נאמר 'כבד לב פרעה' שמדת המלכות בגלות תחת יד פרעה שאין מכיר במלכות ה' ונעשה לבו כבד שמשוקע כולו בתאוות הגוף. ולכך תבוא מכת דם - 'בזה תדע כי אני ה'', שבזה יכנע כח פרעה ויכירי ישראל מלכות ה' ובזה יתגברו על תאוות הגוף.

ענין זה נפעל על ידי שבת ותורה שבע"פ בחינת זאת - מדת המלכות, שעל ידם מכיר מלכות ה' ומשליט מחו על הלב והכבד.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, וארא תשפ"א, ליל שבת, יוד"ק מרן אדמו"ר הצעיר זי"ע

יראה ואהבה איזה מהם קודמת

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב).

שמעתי מכ"ק אדמו"ר [-מוהר"א] דקוידניאוו נשמתו עדן פרשת וארא בהיותי בקאחינאוו בשם אור החיים הק', דאלקים הוא יראה, והויה"ה הוא אהבה, ומקודם צריך להיות להאדם יראה, ואחר כך יכול להשיג מדת אהבה. ואם נדמה להאדם שיש לו אהבה בלי קדימת יראה, הוא שקר גמור. שאיך יכול לאהוב השי"ת ולחפוף לעשות את אשר המלך חפץ, אם הוא אינו ירא שלא לעבור על רצון ה', ושלא לעשות מה שהוא דיבר.

ולכן כתיב בבעל הטורים שוארא הוא בגימטריא יצחק, משום שראשית כל העבודה הוא יראה שהוא מדתו של יצחק כמו שכתוב (בראשית לא, מב) 'פחד יצחק'. [ואח"כ אל אברהם בחינת אהבה] ומה שכתוב אחר כך עוד פעם 'אל יצחק', זאת היא מדרגת יראה עילאה שאחר מדרגת אהבה. והלואי שנזכה לכל הפחות למדרגת יראה תתאה. זכר צדיק (ג).

צדיקים תחילתן יסורים וסופן שלווה

בשבת קודש פרשת וארא בלילה אחר קידוש אמר, וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב), על פי מה דאמרו חז"ל (בראשית רבה סו ה) צדיקים תחילתן יסורים וסופן שלווה. וזה פירוש וידבר אלקים בחינת דין אל משה, ודיבור הוא לשון קשה, ואחר כך ויאמר אליו אמירה לשון רכה אני ה'.

עוד אמר שהקדוש ברוך הוא מתנהג עם הצדיקים בעולם הזה במדת הדין כדי שיהא שכרם מושלם בעולם הבא. וזהו וידבר אלקים אל משה בעולם הזה, ויאמר אליו אני ה' לעולם הבא, וכמו שאמרו חז"ל (ראה רש"י כאן) נאמן אני לשלם שכר טוב, ודפח"ח.

אמרי יעקב (תרי"ג)

אהרן ומשה מי קודם למי

הוא אהרן ומשה וגו' הוא משה ואהרן (ו כו-כז).

יש לומר על פי פשוטו, כי מתחילה חשיב להו כפי סדר תולדותם, אח"כ אמר 'הם המדברים', ואצל פרעה היה משה יותר חשוב, על כן 'הוא משה ואהרן'.

דברי שלום

אכילת שבת – אכילה שכולה רוחניות

תכלית בריאת העולם הגשמי שיתקדש היהודי בעסקו בעניני גשמיים לעסוק בהם באופן הראוי כרצונו יתברך ולא ימשך אחר תאוות לבו. כדרך שבירך יצחק אבינו את יעקב (בראשית כז) ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, ואמרו במדרש (בראשית רבה טו א) ויתן לך אלקותא, שיתן לו יחד עם השפע הכח להדבק בהשם יתברך ולא להתרחק ממנו על ידי הגשמיות.

זהו מה שאמר יצחק לעשו (פסוק לג) מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי ואוכל מכלי וגו', פירש"י, 'ואכל מכל' - מכל טעמים שבקשתי לטעום טעמתי בו. כי יצחק אמר לעשו

יעשה לי מטעמים שעל ידי שיטעום מהמטעמים שעשה יתעורר להשפיע לו ברכה, ובעת הביא יעקב המטעמים שעשה טעם בו יצחק כל טעמים, כפי שבאכילת המן שהיה לחם מן השמים שכולו רוחניות היו טעמים כל טעמים, כן המטעמים שעשה יעקב שהיה דבוק בשלמות בפנימיות המאכל שהוא חיותו יתברך, טעם בהם יצחק מכל טעמים.

מזה נתעורר יצחק לברכו ויתן לך האלקים מטל השמים, מטל גימטריא לחם שיושפע לו השפע הגשמי באופן שיהא דבוק בהשם יתברך כענין המן שהוא לחם מן השמים.

כן הוא בשבת שעל ידי קדושת היום יכול לעסוק בעניני החומר בלא להפרד מדבקותו יתברך, כדרך שנאמר בזמירות (כי אשמרה שבת) 'אכול משמנים שמה ממתקים כי א-ל יתן לכל בו דבקים, שמשפיע הבורא יתברך ליהודי כח להדבק בו אף באכילת משמנים וממתקים. לכוונה זו בוצעים בשבת על לחם משנה זכר למן, כי אכילת שבת כאכילת המן שכולו רוחניות, שיכול לדבק עצמו בפנימיות המאכל ולא להמשך אחר הלוש הגשמי.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מתוך דב"ק רעוא דרעיון תולדות ש.ז.

שתיית מים בעת התקופה ומקורו בפרשתו

(סי' תכ"ח) שיש המסתמכים על כך שבזמננו בגגות הבתים או בחלונות ובדלתות קבועים ברזלים ודי בזה להגן נגד התקופה. עכ"ד. לפי"ז כ"ש בזמננו שהמאכלים והמשקאות נמצאים בתוך המקרר העשוי ברזל שיש לסמוך על זה.

ראיה נפלאה מפרשתו והמו"מ בזה

גילוי וחיודש נפלא נמצא בספר ביאורי מהרא"י לרבינו בעל התרומת הדשן – ומביא ששמע' שמכאן רמז למה שכתב הש"ך בשם מנהגים ומהר"ל שאם מכניסים ברזל במים בשעת התקופה לית לן בה ואין רשות למזיק להזיק, שבקרא איתא והיה הדם בכל ארץ מצרים ושוב כתיב 'ובעצים ובאבנים' ולא כתיב בכלים סתם, הרי דהמזיק שולט רק בכלי עץ ובכלי אבנים, אבל בכלי מתכות אינו שולט. העיד הרב חיד"א שראה שמועה זו בפירושו בכת"י של רבינו אפרים על התורה, בסוף הספר נדפס חידושים של רבינו הרוקח והוא המקור לראיה ועצה זו.

אמנם התרומת הדשן הקשה על זה, דהרי כלי חרס לית מאן דפליג דמזיק שולט עליו ולא כתיב בקרא כלי חרס שהיה מצוי מאד בזמננו. ועוד הביא ראיה מדברי המרדכי בסוף פרק 'כל שעה' [הובא בב"א אר"ח סימן תנ"ה] שכתב שם על שאיבת מים שלנו בשעת התקופה שאין לחשוש לשתות ממים אלו כי שומר מצוה לא ידע דבר רע, מדוע לא כתב דיכול להניח כלי מתכות עליו? ע"כ דעצה זו אינה מועילה לשעת התקופה ובאם היו מים בכלי – אף כלי מתכות בעת התקופה ויש לשפכם מחמת הסכנה.

[אמנם יש שכתבו כי לולי דברי התרומה"ד אין ראיה מדברי המרדכי כי במים שלנו זהירים מאד שלא יתחמם מחשש חימוץ על כן אין מביאים כלי מתכות שדרכם להתחמם ביותר.]

ובעצם ביאור הפסוקים מדוע נכתב דווקא בעצים ובאבנים, כתב התרומה"ד דהיינו בשקתות מים גדולות מאד – כעין בריכות שעשויות ע"פ הרוב מעץ ואבן. ואילו על הפסוק 'והיה דם בכל ארץ מצרים' כתב רש"י דאתי לרבות אפילו מרחצאות ואמבטאות שבבתים – משמע דעצים ואבנים באו לרבות את מקווי המים הגדולים העשויים בידי אדם.

אמנם להלכה נוקטים רוב ככל הפוסקים דלא כהתרומה"ד ויש לסמוך להניח ברזל בתוך המים ואין לחשוש לסכנה בשעת התקופה כלל.

וה' ישמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום.

כל אחד ואחד בתקופתו ומתחלפין וכשזה יוצא זה נכנס ועומדין המים בלא שמירה (טעם זה כבר הובא בשו"ת הגאונים לעיל). וי"א כי עקרב מתגרה עם אריה ועקרב משליך טפת דם במים כשאומרים תקופה נופל.

טעם זה שכתבו הגאונים ורבינו האבודרהם נרמז בזה"ק (פר' וקהל קצ"ה): וז"ל [בתרגום ללשון הקודש]: בא וראה בארבע תקופות בשנה מתעורר קול בארבעת צדדי העולם באותו קול שהתעוררות הצד האחר מתעורר בו ואותה התעוררות הצד האחר נכנסת בין קול לקול ונחשך האור בקול שלמטה משום שלא הגיע האור של הקול שלמעלה לקול שלמטה אז מקדימה אותה התעוררות ונכנס בין זה לזה הנחש שמפתה את האשה ונוטל אור ואותו קול הוא קול מלחמה קול רעה וזהו ברעה. ויתכן שדברי הוזהר מכוונים לטעם זה של הגאונים שע"י החלפת המשמרות נכנס ה'נחש' בין קליפה אחת לרעהו.

להלכה

כאמור, איסור שתית מים בעת התקופה נפסק בפוסקים להלכה שאסור משום סכנה. כמו שכתב הרמ"א (י"ד סי' קט"ז ס"ה): ומנהג פשוט שלא לשתות מים בשעת התקופה וכן כתבו הקדמונים ואין לשנות וכן החרו החזיקו אחריו רבים מהפוסקים האחרונים, בהם הכנה"ג והפרי חדש, והוסיף הפרי"ח להעיד 'ואנו בזמננו שמענו כמה וכמה סכנות משתיית מים בעת התקופה שנתנפחו אחר שתייתם, מהם מתו ומהם נתרפאו.

מהר"ל כתב תרופה ועצה לסכנת המזיק במים והיא לתת ברזל לתוך המים. וכ"פ הש"ך ביו"ד (שם) והוסיף 'וכן נוהגים העולם להניח ברזל על כל המאכלים והמשקים' ובספה"ק 'קב הישר' (פ"מ) מביא הטעם ע"פ הפסוק 'תרעם שבט ברזל בכלי יצר תנפצם' דהיינו שאת כח הקליפה הקשה רח"ל, מבטלים על ידי קדושת האמהות הקדושות נשי יעקב אבינו כי הנוטריקון של ארבעה נשי יעקב בלהה רחל זלפה לאה. ע"י שם המשך הדברים, ומי אתנו יודע עד מה (ע"י בספר 'דעת שלום' להגה"ק ר' שלום משאץ בריש פירוש יורא בעומק כוונת הדברים).

עצה נוספת כתב הש"ך (שם) שמנהג העולם שאין חוששים במשקאות ומאכלים מבושלים, וכתב הש"ך אולי יצא להם כן ממה שכתב הרמב"ם בהלכות רוצח ושמייה"נ שבמי שלקות וכבושים ומלוחים אין בהם משום גילוי ארס הנחש.

בזמן הזה

בזמן הזה כתבו האחרונים שאין לחשוש לתקופה כלל, הגאון המפורסם המהרש"ם מברע"אן בספרו 'דעת תורה'

והיה הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים (י"ט). בימים אלו מציינים את חלות התקופה – אם תקופת רב אדא ואם תקופת שמואל. מנהג עתיק בכל תפוצות ישראל ונפסק ברמ"א (י"ד תקטז ס"ה) שלא לשתות מים בעת התקופה, מפני הסכנה שבאותה שעה מזיקים שולטים בעולם רח"ל.

מקור המנהג

המקור הקדום לכך הוא בתשובות הגאונים וז"ל: ששאלתם על מה שנהגו העם להזכר בשעת התקופה שלא לשתות מים? אע"פ שלא ידענו טעם צריכין אנו לחוש, שלא על חנם פשט מנהג זה בישראל. וקאמרי בגמרא דבני מערבא [ירושלמי] בפרק אין מעמידין [ע"ז] אמר ר' אמי צריכין אנו לחוש על מה דבריייתא חוששין וכי' ובערבי פסחים (ק"ב). אמרי אפילו מחופין בכלי ברזל רוח רעה שורה עליהם. ויש אומרים לפי שבכל אחת ואחת מארבע תקופות מלאכים ממונים עליהן ובעוד שמתחלפים מלאכים אחרים ייתכן שיצא נזק לשום אדם, כמו מלך בשר ודם שמת ואח"כ מקימים מלך אחר תחתיו ואינם יודעים הבריות אם יהיה טוב [אז] רע. ויש אומרים שהוא משום סימנא בעלמא לפי שאינם רוצים להתחיל בראש התקופה במים שהוא דבר הקל. ודמיון לזה מה שאמר דוד הע"ה והורדתם אותו אל גיחון כלומר שתמשך מלכותו אף כאן בעבור שהיא תחלת התקופה עשו זה המנהג.

רבינו דוד אבודרהם מפרט בכל תקופה מדוע לא לשתות מים וז"ל: מצאתי כתוב שיש לזהר בכל תקופה מארבעתן שלא לשתות מים בשעת התקופה משום סכנה שלא ינזק ויתנפח. מפני שתקופת ניסן היא לפי שנהפכו מימי מצרים לדם לפי רגע. ותקופת תמוז לפי שבשעה שאמר הקב"ה למשה ולאהרן (במדבר כ, ה) 'ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו וגו' והם לא עשו כן והכו אותו וזבו ממנו דם שנאמר (תהלים עח ב) "הכה צור ויזובו מים" ואין זיבה אלא דם שנאמר 'אשה כי יזוב זוב דמה'. ובאותה שעה לקו כל המימות בדם. ותקופת תשרי לפי שבאותו פרק בא אברהם לשחוט את בנו וטפטה הסכין דם ואותה הטיפה נתפרשה במימות. ותקופת טבת היא לפי שבאותו הפרק נשחטה בת יפתח ונהפכו כל המימות לדם. ואי אפשר לעולם בלא צחצוח דם באותן פרקים והיא מלקת. ע"כ, היינו שעל כל תקופה ותקופה יש טעם ורמז משלו שלא לשתות מים.

ממשך רבינו האבודרהם ומביא טעמים נוספים: וי"א שארבעה מלאכים ממונים על המים בארבע תקופות אלו

סחור סחור אמרינן לנזירא

דברות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א על חובת ההתרחקות מהכלים הטכנולוגיים

בשבת העברה - פרשת שמות בעידן רעוא דרעוין

ביטולה זהו קיומה

מנהג ישראל שאין לומדין בניטל, וידועה קושיית העולם הלא התורה היא אחד מעמודי עולם - אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי' (וימיהו לג כה) והיאך מבטלים תורה בניטל, והרי אותם צדיקים שבטלו תורה בניטל ודאי לא חפשו להתפטר מלימוד התורה ואדרבה ידוע על גדולי עולם שהקפידו מאוד שלא ללמוד ביום זה. אמנם אליבא דאמת כיון שיש כמה מנהגים בזמן הניטל לפי כמה זמנים שהיו בהם חגאות הגויים, ממילא אין זמן שכולם בטלים בו. אבל מלבד זה המנהג לבטל תורה בניטל הוא עצמו קיום התורה, כי יש בו הוראה כיצד צריך להיות לימוד התורה כפי שנבאר.

אף שבאם חל ניטל בשבת איתא במשמרת שלום (א טו) שאפשר ללמוד בו, וכן בארץ ישראל יש שלא נהגו כלל לבטל תורה בניטל, מקום יש להתבונן עתה בטעם הדבר שמבטלים תורה בניטל כדי שנדע אופן הראוי ללימוד תורה.

כי לימוד התורה צריך להיות בקדושה ובטהרה, ולכן בזמן של ניטל שיש שליטה לכחות שכנגד לא עסקו בתורה כי נתיראו שלא ילך הלימוד למקומות שאינם טובים ח"ו. ומה שמבטלים תורה ביום זה יעשה כל אחד חשבון נפשו היאך נראה אצלו לימוד התורה, כי אם מבטלים תורה במשך כמה שעות שמא לא תהא התורה בשלמות בצד הקדושה, ודאי צריך לשמור מאד על גדרי הקדושה כדי שתהא התורה כראוי. ובזמן זה ראוי לעורר על גדרי הקדושה הצריכים שמירה בדורנו.

מה טעם לדבר כאן מענינים אלו

האמת שבבואי לדבר כאן מענינים אלו הנני אומר לעצמי, וכי מה ענין לדבר דברים אלו במקום שאינם נוגעים כמעט, הלא יש לדבר מזה במקומות שנוגע להם, כי ב"ה אצלנו ניתן לומר אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו שאין לנו כמעט שייכות לכך, ובאמת תמיהה היא לדבר מענינים שיתכן שחלק מהציבור אפילו לא יבין על מה מדברים.

אמנם כיון שהמצב בדורנו השתנה מדורות קודמים, וכעת הגענו לזמן שאמר עליו מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע ווער ס'וועט זיך האלטן וועט זיך דערהאלטן און ווער ס'וועט זיך נישט האלטן וועט ברעכן קאפ און פוס ל"ע [מי שיחזיק יחזיק מעמד ומי שלא יחזיק ישבור את ראשו ורגליו ל"ע], ובכל עת מתחדשים עוד נסיונות שלא ידעו מהם בדורות קודמים, מן ההכרח לידע מעט במה מדובר כדי להשמר מכל רע, וכן בכדי שיוכלו לחזק אחרים שיש להם שייכות לענינים אלו.

במקום שהיו חסידים החזיקה היהדות

הנה ידוע שהיהדות החזיקה מעמד רק במקומות שהתפשטה החסידות על ידי תלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיו, כדמיתאמרא משמיה דהחפץ חיים, אבל במקומות שלא הגיעה החסידות אף שהיו מקומות תורה כפי שהיה באיטליה בין ובגרמניה, כעבור כמה דורות לא החזיקה שם היהדות. וטעם הדבר מלבד הענין הסגולי, שהחסידים היו מאוגדים יחד בשטיבלאך ומובדלים מהעולם.

ואמנם בזמנו היו שערערו על שהם פורשים מהציבור ועושים מנינים לעצמם, אבל למעשה זה מה שהחזיק את היהדות, שעל ידי שחיו באגודה אחת היו שמורים מכל ענין רע - כל דור לפי ענינו - הקומוניסטים הבונדיסטים והציונים. ומאותם מקומות שנשארה היהדות מהם יתד ופינה ליהדות שנבנתה אחר השואה.

עצת היצר בדור האחרון

אלא שהבעל דבר בראותו כיצד היהדות נבנית ופורחת בכמות ובאיכות לא היה יכול להסכים שישבו ישראל ויעבדו את בוראם בשלוח בלא נסיונות, והחליט להביא דבר שכביכול עוזר לאנשים והוא הטכנולוגיה, כאשר הוא כבר ראה מראש מה יבוא על ידי זה, ומעת שחידש היצר דבר זה נתחדשו נסיונות קשים מאד.

ב"ה מיד שהחל דבר זה חזו גדולי ישראל את הנולד וגדרו גדרים להשמר מזה, אף שבתחלה רק כאן בארץ ישראל גדרו את הדבר אבל בארה"ב נמשך עוד כעשר שנים שלא היו גדרים בו, ברם זכור אותו האיש לטוב הגה"צ רבי מתייתו סלומון זצ"ל משיגח דישיבת לייקוואד ננסתלק כעת, שבסביבתו היו הרבה צריכים תיקון בענין, ופעל הרבה יחד עם כ"ק האדמו"ר מסקולען זצ"ל ועוד גדולי ישראל בארה"ב עד שמתש אכשר דרא ונעשה גדר גדול בענין גם שם. אמנם מי שח"ו אינו שמור ומרוחק מדבר זה שמשנית ע"י זה כל מציאות.

ההבדל בין דורות קודמים לדורנו

פעם אצל חסידים היו שעסקו כל היום בתורה ועבודה והיו שעסקו במשא ומתן, אבל גם העוסקים במשא ומתן מה שענין אותם הוא תורה ודברים שבקדושה. כפי שידעתי משני אחים שגרו בראשון לציון שהיתה עבודתם בפרדס, אבל כל יום היו לומדים שבע שעות לפני תפלת שחרית. אכן זהו דבר יוצא דופן אבל היו כמה וכמה יהודים שהיתה להם מכולת והיו נמצאים בה מהשעה שש בבוקר עד שש בערב, ולאחר העבודה היו באים לשטיבל ועוסקים בתורה. היו משניות אידן והיו עין יעקב אידן ואח"כ נעשה דף היומי אידן.

ואף שהיה הבדל בין אלו שעוסקים כל היום בתורה לבעלי בתים שעסקו במשא ומתן, אבל מצד עצם מהותם לא היה הבדל, ולמשל בבוא השבת היו אף היהודים העמלים לפרנסתם מתרוממים בנועם שבת, וכן בימות החול היתה שיחתם מצדיקים וכדו', ולא היתה מציאותם אחרת מאלו העוסקים בתורה.

אבל כיום המצב שאלו שמתמשים במכשירים אלו, אף שהוא בכשרות ובהיתר וכו', הרי הם כבר מחוברים לעוה"ז ומצאים באשפה, וניתן לראות אברך עם סטריימל ובעקטשע שמציאותו

כבר שונה. מי שמחובר לענינים אלו ניכר עליו מיד שהוא אדם אחר, הלבוש אחר - למרות השטריימל, הדיבור אחרת והענינים אחרות.

לנהוג במשנה זהירות בענינים אלו

ונסיונות אלו שהתחדשו בדור הזה לא נראה שיתבטלו עד ביאת המשיח, אלא אם כן הם עצמם יפסיקו להפעיל זאת, אמנם אף שכיום כולם כבר מכירים שדברים אלו משחיתים את הנפש, כפי שהנני שומע בעת שאני נוסע בעולם, אבל למעשה לא נראה שהדברים יפסיקו לפני ביאת המשיח, לכן אף שכפי שאמרנו ב"ה אשרינו שאין זה נוגע לנו כמעט, מכל מקום יש לדעת את המצב מסביב כדי להשמר כראוי מכל פגע רע.

כמו כן אם בכל זאת צריכים פעם להשתמש בענינים אלו מבלי אפשרות אחרת יש להשתמש רק במה שחייבים. כפי שכיום עשו חדרים ששם יכולים להשתמש במקרה שחייבים, אבל יש להכנס לשם רק בדוחק גדול כגון לשלוח מכתב לעו"ד וכדו' כדרך מה שמתירים בחולה שאין בו סכנה. ובחורים אין להם כלל להכנס לחדרים אלו שנוגעו למקרה של דייעבד שבדייעבד.

לחזק אחרים בדרכי נועם

עוד צריך לדעת את המצב כדי לחזק אחרים שמחוברים לענינים אלו - להוציא יקר מזולל, כל אחד יש לו שכנים וידידים שיכול להשפיע עליהם בדרכי נועם, להסביר להם כמה טוב ונעים שהשאפה היא לחיות חיים רוחניים ולא להיות מונח בענינים אלו. והרי מצות 'ואהבת את ה' אלקיך' אינה רק ליחידי סגולה אלא לכל אחד מישראל, כך שכל אחד צריך ויכול להביא בלבו אהבת ה' ולא ענינים שגורמים ההיפך ח"ו.

הננו נאים לחיות חיי קדושה

סיבה נוספת שצריכים אנו חיזוק בדברים אלו, כי פעמים נפגשים עם אנשים שאינם מכירים את גודל הנוק שבדברים אלו ואזי צריך להיות 'יגבה לבו בדרכי ה' ולהרגיש חשיבות על שאיננו שייכים לכל ענינים אלו. כדרך דאיתא באמרי יעקב שהשבוע האירצייט שלו - ז"ע עה"פ (א א) 'את יעקב איש וביתו באו', שיש מקומות שאין הענוה מדה טובה, כדאיתא מהרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע עה"פ (תהלים י א) 'כי הלל רשע על תאוות נפשו', שהרשע עושה עצמו עניו כהלל כדי למלא תאוותו, שאומר שאינו חשוב ובר מעלה להשמר מדברים אלו. לכן צריך להזהר שתהא הענוה יחד עם יראת שמים.

וזהו 'את יעקב איש וביתו באו', יחד עם יעקב המורה על ענוה היא איש וביתו באו - יראת שמים הנקראת בית. ובמאור עינים איתא הטעם שיראת שמים נקראת בית, כדרך אדם שיש לו הרבה חפצים שצריך בית להניחם שם, כך היראת שמים היא הבית שבו מניח תורתו ומצוותיו ובלא יראת שמים אין מקום להניחם.

לכן כאשר נפגשים על אנשים שעדיין אינם יודעים כמה צריך להישמר מענינים אלו יש להיות גאה בעצמו שאינו שייך לזה. הננו נאים בכך שכל חפצנו לחיות חיים של הייטב בעיני ה' ולהיות מובדלים מכל עניני הרחוב, ושאיפתנו לגדל בנים ובנות לתורה ועבודה בקדושה ובטהרה.

בלעגי שפה ובלשון אחרת ידבר אל העם הזה

לדאבוננו המצב כיום הוא כנאמר בהפסרת השבוע (ישעיהו כח ג) 'צו צו צו לקו לקו וזעיר שם זעיר שם', שצריכים לומר לאנשים עוד פרט ועוד פרט בענינים אלו, דבר זה מותר ודבר זה אסור, וכפי שנאמר שם עוד 'כי בלעגי שפה ובלשון אחרת ידבר אל העם הזה', כי אם היו אנשי דור הקודם שומעים כיצד מדברים היו לועגים עלינו, ובאם פעם ידעו שאם נפלה כף בשרית לתוך סיר חלבי יש לשאול את הרב, כיום שואלים איזה פלאפון כשר ואיזה אינו כשר. הרבנים וגדולי ישראל צריכים ללמוד שמות חדשים... כלי זה אסור ורק כך או כך וכיו"ב... בדורות קודמים היה איש חסיד שקוע בתורה ועובד על פניות, וכיום צריך להסביר לו מאלו דברים יש להתרחק.

להחזיק מעמד בבח האחדות

עוד זאת הכח להחזיק בזמנים אלו על ידי האחדות כפי שהחזיקו החסידים בימים ההם, על ידי שקיימת אהבה אמיתית וכל אחד חושב על השני. כל בקוצה לעצמה חיה באחדות - בעצה אחת, אין בלבנו אלא אחד, ואף חיים באחדות עם כל ישראל - חבר אני לכל אשר יראוך, כך יכולים להחזיק בזמנים אלו ולהתגבר על כל הנסיונות.

יעזור השם יתברך שנוכח זיך האלטן אין זיך דערהאלטן ולגדל בנים ובנות ובני עוסקים בתורה ובמצוות באמת ובשמחה.

וי אברה נפש

חבל על דאכדין האי נפש יקרה מגזע אראלים ותרשישים

הרה"ח ר' אברהם שפירא זצ"ל

בן נבלחט"א כ"ק האדמו"ר מנאראל שליט"א

אשר שחל"ח בפתע פתאום כיום השב"ק שעברה.

אשר עמד לימינו ותמך רבות באומר ובמעש בכל מפעלות מכוון שיח אבות.

תנחומים מקרב לב לכל בני משפחתו הרוממה ההולכים בדרכיו הישרות

יהי מליץ יושר עליהם ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

כלב כואב ובצער רב

חברי מכוון שיח אבות ורבניה